

Föstudaginn 16. febrúar 1990.

Nr. 10/1989. **Ákærvaldið**

(Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari)
gegn

**Gunnari Jónssyni og
Hrefnu Mariu Sigurðardóttur**

(Páll Arnór Pálsson hrl.).

Fjársvik. Skilorð.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðmundur Jónsson, Benedikt Blöndal, Bjarni K. Bjarnason og Þór Vilhjálmsson og Gunnar M. Guðmundsson settur hæstaréttardómari.

Ríkissaksóknari áfrýjaði héraðsdómi að ósk beggja ákærðu með stefnu 21. desember 1988, en einnig af hálfu ákærvalds til þyngingar á refsingu.

Verjandi gerir þá kröfu, að ákærðu verði dæmd í vægustu refsingu, sem lög leyfa, og að refsing verði skilorðsbundin.

Rannsókn málsins leiddi ekki í ljós, að ákærðu hafi verið óheimilt að haga reikningsgerð fyrir þvott á sloppum og teppum svo sem þau gerðu. Aftur á móti var þeim tvígreitt fyrir þann þvott, svo sem rakið er í héraðsdómi. Eins og þar kemur fram, beindist rannsókn málsins ekki að því að leiða í ljós, hver sú fjárhæð var, er ákærðu fengu þannig ranglega greidda. Í héraðsdómi eru ákærðu réttilega sýknuð af þeim liðum ákærunnar, sem nema 58.558 krónum fyrir þvott á sloppum og 101.084 krónum fyrir þvott á teppum. Fyrir mistök hefur héraðsdómari tekið þessa liði með í heildarfjárhæð fjársvikanna, sem í héraðsdómi er tilgreind 3.142.637 krónur, en á að vera 2.982.995 kr. Þar af er söluskattur 486.593 krónur.

Það athugast, að í sundurliðun greiðslu, sem gerð er grein fyrir í héraðsdómi, hefur fallið niður kostnaður og innheimtulaun, sem ákærðu greiddu, að fjárhæð samtals 255.665 krónur.

Með þessum athugasemdum þykir mega staðfesta hinn áfrýjaða dóm með skírskotun til forsendna hans.

Dæma ber ákærðu til að greiða allan áfrýjunarkostnað málsins, eins og í dómsorði greinir. Málsvarnarlaun eru ákveðin án virðisaukaskatts.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Ákærðu, Gunnar Jónsson og Hrefna María Sigurðardóttir, greiði óskipt áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin sak-sóknarlaun í ríkissjóð, 60.000 krónur, og málsvarnarlaun verjanda síns, Páls Arnórs Pálssonar hæstaréttarlögmanns, 60.000 krónur.

Dómur sakadóms Keflavíkur 29. september 1988.

I.

Ár 1988, fimmtudaginn 29. september, er í sakadómi Keflavíkur, sem haldinn er í dómsalnum Vatnsnesvegi 33, Keflavík, kveðinn upp dómur í máli nr. 1890/1987: Ákærvaldið gegn Gunnari Jónssyni og Hrefnu Maríu Sigurðardóttur, sem tekið var til dóms þann 8. sama mánaðar.

Með ákæru ríkissaksóknara, dags. 22.júní 1987, var opinbert mál höfðað á hendur Gunnari Jónssyni og Hrefnu Maríu Sigurðardóttur, báðum til heimilis að Vallartúni 5, Keflavík, „fyrir fjársvik, með því að hafa í samein-ingu sem eigendur og rekstraraðilar Þvottahúss Keflavíkur, Keflavík, sem annaðist þvott fyrir Sjúkrahús Keflavíkur, framvísað mánaðarlega á tíma-bilinu frá því í janúar 1983 til september 1986 við sjúkrahúsið reikningum, sem voru efnislega rangir, bæði um tilgreint magn og fjárhæðir, og með þeim hætti svikið út greiðslur, samtals kr. 3.143.257 umfram það sem vera átti.

Fjársvik ákærðu sundurliðast þannig:

Þvottur, tilgreint magn á reikningum umfram hið rétta 70.604 kg fyrir samtals kr. 2.494.923 þar af nam söluskattur samtals kr. 486.593. Þvottur á sloppum, samtals kr. 58.558 og fyrir þvott á teppum (hvort tveggja tví-greitt) samtals kr. 101.084. Fyrir þvott á „moppum“ (gólfþveglum) á tíma-bilinu apríl 1984 til ágúst 1986, oftöldum um 29.000 stk., samtals kr. 488.692.

Þannig samtals kr. 3.143.257.

Þann 18. nóvember 1986 var af hálfu ákærðu gert greiðslusamkomulag um endurgreiðslu til sjúkrahússins á ofangreindum fjármunum ásamt drátt-arvöxtum og kostnaði.

Brot ákærðu teljast varða við 248. gr. almennra hegningarlaga nr. 19,1940“.

Þess er krafist, að ákærðu verði dæmd til refsingar og til greiðslu sakar-kostnaðar.

Samkvæmt sakavottorðum ákærðu hefur ákærða, Hrefna María, ekki fyrr sætt kærur eða refsingum, en með dómi, uppkveðnum 11. júlí 1967 var ákærða, Gunnari, gert að greiða 25.000 kr. sekt fyrir ólöglegar togveiðar innan fiskveiðimarkanna. Áður hafði hann hlotið sektardóm fyrir ólöglegar togveiðar, en síðan verið veitt uppgjöf sakar.

II.

Málavöxtum verður nú lýst samkvæmt skýrslum ákærðu og vætti vitna hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins og hér fyrir dómi svo og öðrum gögnum málsins.

Ákærðu hafa játað ætluð brot sín greiðlega og án undanbragða. Fullt samræmi er innbyrðis milli framburðar þeirra og á hinn bóginn við vætti vitna og það, sem að öðru leyti kemur fram af gögnum málsins. Þeirra á milli var fyllsta samráð við framningu brota og vitneskja um hvors annars gerðir.

A.

Ákærðu, sem eru hjón, voru eigendur og rekstraraðilar Þvottahúss Keflavíkur, Keflavík. Frá upphafi, þ.e.a.s. árinu 1969, sóttust þau eftir að komast í viðskipti við Sjúkrahús Keflavíkur. Tókust samningar á árinu 1979, og stóðu viðskiptin óslitið þar til 1. nóvember 1986. Samið var um, að Þvottahús Keflavíkur annaðist meginhluta þvotta fyrir Sjúkrahús Keflavíkur fyrir verð aðallega miðað við þyngd, en að nokkru við stykkjafjölda, sem væri hið sama og Borgarspítalinn í Reykjavík greiddi Þvottahúsi ríkisspítalanna fyrir sambærilega þjónustu. Á þeim tíma, sem viðskiptin héldust, breyttist verð á þessari þjónustu oft, en ákærðu fylgdust með því að hækka verðið í samræmi við það, sem Borgarspítalinn þurfti að greiða hverju sinni, en framkvæmdastjóri Sjúkrahúss Keflavíkur sá um að staðreynd, að rétt væri farið með tölur, og varð ekki ágreiningur um þær.

Föstudaginn 31. október 1986 ákvað framkvæmdastjóri Sjúkrahúss Keflavíkur, að reikningur Þvottahúss Keflavíkur fyrir september s.á., sem fyrir lá ógreiddur, skyldi sæta nánari athugun. Við samanburð á reikningum þvottahússins það, sem af var árinu 1986, við vigtunarbók þvottahúss sjúkrahússins kom fram mikill mismunur á tilgreindri þyngd þvotts, þannig, að ákærðu virtust hafa breytt tölum til hækkunar í flestum tilvikum. Slíkur samanburður hafði ekki verið gerður áður á því tímabili, sem um ræðir í málinu. Stykkjaþvottur var fólgin í annars vegar „moppum“ (sérstökum gólfþvottastykkjum og gólfþveglum) og hins vegar sloppum og teppum. Fjöldi „moppna“ var tilgreindur miklum mun meiri á reikningum en nam daglegri notkun að sögn ræstingastjóra, en það varð til þess, að grunur vaknaði um misferli af hálfu hinna ákærðu.

Á fundi fyrrgreindan dag með framkvæmdastjóra Sjúkrahúss Keflavíkur, fulltrúa hans og kjörnum endurskoðanda sjúkrahússins viðurkenndu ákærðu að hafa breytt kg-tölum á fylgiskjöllum (nótum) með reikningum, eftir að starfsfólk sjúkrahússins hafði kvittað fyrir móttöku á þvottinum. Lofuðu þau þegar að bæta að fullu tjón, sem af brotum þeirra hefði leitt. Samdægurs gekk framkvæmdastjóri Sjúkrahúss Keflavíkur frá samningi við Þvottahúsið Fönn, og skyldu greiddar kr. 55 pr. kg., en Þvottahúsi Keflavíkur voru við lok viðskiptanna greiddar kr. 33 pr. kg. Þennan mun hefur hann skýrt a.m.k. að hluta með óvenjulegum aðstæðum. Ákærðu seldu Þvottahús Keflavíkur skömmu eftir uppkomu máls þessa.

Framangreindur reikningur Þvottahúss Keflavíkur fyrir september 1986 hljóðaði um 6294 kg x kr. 33,28 sloppar x kr. 66,27 teppi x kr. 110, 3021 „moppa“ x kr. 19, söluskattur kr. 51.925 og flutningur kr. 3.300, samtals kr. 325.144. Reikningurinn hljóðaði eftir leiðréttingu, sem samþykkt var af hinum ákærðu, um 3503 kg x kr. 33, 1350 „moppur“ x kr. 19 og sölu-skatt kr. 28.900, samtals kr. 170.149.

Kjörnir endurskoðendur Sjúkrahúss Keflavíkur gerðu tölulegan samanburð á vigtuðu magni af þvotti samkvæmt reikningum frá Þvottahúsi Keflavíkur og skráðu mótteknu magni hjá Sjúkrahúsi Keflavíkur á tímabilinu janúar 1983 til og með ágúst 1986 og einnig á greiddum þvotti á „moppum“ og áætlaðri notkun þeirra á tímabilinu janúar 1984 til og með ágúst 1986. Á athugunartímabilinu voru dregnir út og lagðir saman allir reikningsliðir, sem hljóðuðu um þvott á sloppum og teppum, en í ljós kom, að þeim hafði verið skilað með kílóþvotti og því einnig greitt á grundvelli þess. Af hálfu hinna ákærðu voru niðurstöður að öllu leyti samþykktar, m.a. að því er viðkemur áætlun um notkun á „moppum“ (45 stk. á dag). Þann 18. nóvember 1986 endurgreiddi ákærði f.h. Þvottahúss Keflavíkur kr. 5.217.143, sem sundurliðaðist þannig:

1) Mism. á reikningum og vigtarbók 1983-1986	kr. 2.469.054
2) Mism. á reikningum vegna „moppna“ og áætlaðri notkun þeirra 1984 - 1986	— 488.692
3) Ofreiknaðir sloppar 1983 - 1986	— 58.558
4) Ofreiknuð teppi	— 101.084
5) Drv. skv. útskrift	— 1.844.090

Greiðslufyrirkomulag:

1) Reikningur fyrir þvott í september 1986	kr. 170.149
2) Reikningur fyrir þvott í október 1986	— 176.575
3) Samþ. víxill pr. 14.12. 1986 með veði í vélum og tækum Þ.K.	— 1.500.000
4) Skuldabréf með veði í Vallartúni 5	— 2.400.000
5) Skuldabréf með veði í mb. Jenný, KE 32	— 970.419

Ákærði, Gunnar Jónsson, en í undantekningartilvikum annar starfsmaður Þvottahúss Keflavíkur, annaðist um að sækja óhreint lín til Sjúkrahúss Keflavíkur, og hafði þá engin talning eða vigtun farið fram. Hann annaðist einnig að öllum jafnaði skil þess, sem þvegið hafði verið, þ. á m. „moppna“, hvern virkan dag. Teppum og sloppum var skilað nokkrum sinnum í mánuði án aðgreiningar frá öðrum þvotti. Við skil þvottsins var hann (að „moppum“ undanskildum) vigtaður af starfsstúlku þvottahúss sjúkrahússins í viðurvist ákærða eða þess, sem annaðist afhendinguna hverju sinni. Þunginn á þvottinum var skráður í „þvottabók“ ásamt viðkomandi dagsetningu. Jafnframt skráði ákærði eða sá, sem sendur var með þvottinn, þungann á nótu í nótubók, sem hann hafði meðferðis. Síðan voru þessar tölur bornar saman, og kvittaði viðkomandi starfsstúlka á nótuna, eftir að hafa gengið úr skugga um, að sama tala hefði verið skrifuð í þvottabókina og á nótuna. Ein nóta var notuð fyrir hvern dag. Afrit af nótum voru ekki skilin eftir hjá þeim, sem veittu þvottinum viðtöku. Þvottabókin var geymd í þvottahúsi Sjúkrahúss Keflavíkur við hliðina á vigtinni, og var hún ekki notuð til athugunar eða samanburðar af starfsfólki Sjúkrahúss Keflavíkur, sem annaðist greiðslu á reikningum Þvottahúss Keflavíkur, eða öðrum. Starfsstúlkur þvottahúss sjúkrahússins héldu „moppur“ vera eina þvottinn, sem greitt væri fyrir í stykkjatali. Álitu þær þennan þvott vera sér óviðkomandi, enda í umsjón ræstingastjórans og skilað í vörslu hans, en ekki með öðrum þvotti. Þær kvittuðu samt fyrir móttöku á „moppum“ án þess að athuga, hvort ákveðinn fjöldi og þá hver væri tilgreindur á nótum. Ræstingastjórinn kvaðst ekki hafa vitað til þess, að starfsfólk þvottahúss sjúkrahússins hefði fengið fyrirmæli um að telja „moppurnar“, en staðfesti, að úttekt hefði leitt í ljós, að notkun á „moppum“ hefði verið 45 á dag. Þvottahús Keflavíkur hóf þvott á „moppum“ í apríl 1984.

Ákærðu breyttu flestum nótunum, eftir að starfsstúlkur þvottahúss sjúkrahússins höfðu kvittað á þær: Kílóafjöldi var breytt þannig, að oftast skeikaði um helmingi; dæmi: 114 varð 214, 80 varð 180. Skrifaður var meiri fjöldi af „moppum“ inn á nóturnar en raunverulega höfðu verið þvegnar. Rangfærslum fjölgaði eftir því, sem á leið. Sloppar og teppi voru færð inn á nóturnar samkvæmt talningu hinna ákærðu hverju sinni.

Heildarreikningur til Sjúkrahúss Keflavíkur var útbúinn mánaðarlega í samræmi við hinar breyttu nótur, sem fylgdu framvísuðum reikningum. Ákærðu voru yfirleitt bæði viðstödd, þegar þetta fór fram, en það var oftast heima hjá þeim. Ákærði annaðist um að skrifa reikningana, en ákærða fór að jafnaði með þá á skrifstofu Sjúkrahúss Keflavíkur og sá um að innheimta þá. Yfirferð skrifstofufólksins fólst í því, að nóturnar voru reiknaðar út, allar niðurstöðutölur þeirra lagðar saman og á þann hátt

athugað, hvort heildarreikningur væri „réttur“. Að yfirferð lokinni var farið að greiða inn á reikning, en einkum á síðari hluta tímabils þess, sem um ræðir í málinu, voru reikningar yfirleitt ekki greiddir í einu lagi. Algengur dráttur á fullnaðargreiðslu var u.þ.b. mánuður.

Um ástæðu þess, að ákærðu leiddust út á þá braut misferlis, sem um ræðir í málinu, hafa þau skýrt svo frá, að þess hefðu þau þurft, svo að viðskiptin svöruðu kostnaði. Ákærði kvað forstöðumann Sjúkrahúss Keflavíkur hafa í upphafi talað um miklu hærri magntölur af þvotti en síðar reyndist. Áður hafi þvottahús í Reykjavík annast þvottinn. Þeim (hinum ákærðu) hafi dottið í hug, að reikningar frá því þvottahúsi hefðu ekki verið réttir, og í framhaldi af því farið að breyta nótunum. Ákærða kvað greiðslur Þvottahúss Keflavíkur fyrir þvottinn engan veginn hafa fylgt verðlagi.

C.

Tilgreindar verða upplýsingaskýrslur, unnar af rannsóknarlögreglu ríkisins, um ofteknar greiðslur á árunum 1983 - 1986 fyrir kílóþvott í viðskiptum Þvottahúss Keflavíkur við Sjúkrahús Keflavíkur:

— — —

Fjárhæðir varðandi sloppa og teppi, eins og þær eru fram settar í uppgjöri hinna ákærðu við Sjúkrahús Keflavíkur og í ákæru, eru í samræmi við gögn málsins.

III.

Fjárhæð reiknings, sem ákærðu framvísuðu vegna septembermánaðar 1986, var ekki greidd þeim, eins og að framan greinir, og er hún ekki innifalin í heildarfjárhæð, sem ákæra tilgreinir. Vísun í ákæru til september 1986 er því ekki rétt.

Í upplýsingaskýrslu rannsóknarlögreglu ríkisins varðandi 1984 (dskj. nr. IX, skjal nr. 58, bls. 1) er samlagningarskekkja: „Greiðslur fyrir kílóþvott kr. 527.934 + ofreiknaður söluskattur kr. 123.251, samtals kr. 651.805,“ í stað samtals kr. 651.185. Villan er tekin upp í ákæru.

Upplýst var við rannsókn málsins, að ákærðu var heimilt að haga reikningsgerð varðandi sloppa og teppi eins og þau gerðu, og var þeim greitt samkvæmt uppgefnum tölum þeirra, sem hafa ekki verið vefngdar. Ákærðu fengu hins vegar tvígreitt fyrir sloppa og teppi að því leyti, að þeim þvotti var skilað til Sjúkrahúss Keflavíkur með „kílóþvotti“. Rannsókn málsins beindist ekki að því að upplýsa, hverjar fjárhæðir þau fengu þannig ranglega greiddar, enda tekur ákæra ekki til þess. Ber því að sýkna ákærðu af þeim lið ákæru, sem að þessu lýtur.

Samkvæmt framangreindu er sannað, að ákærðu hafa gerst sek um fjár-

svik með því að hafa í sameiningu sem eigendur og rekstraraðilar Þvottahúss Keflavíkur, Keflavík, sem annaðist þvott fyrir Sjúkrahús Keflavíkur, framvísað mánaðarlega á tímabilinu frá því í janúar 1983 til ágúst 1986 við sjúkrahúsið reikningum, sem voru efnislega rangir bæði um tilgreint magn og fjárhæðir, og með þeim hætti svikið út greiðslur, samtals kr. 3.142.637, umfram það, sem vera átti. Fjársvik ákærðu sundurliðast þannig: Þvottur, tilgreint magn á reikningum umfram hið rétta, 70.604 kg, fyrir samtals kr. 2.494.303, þar af nam söluskattur samtals kr. 486.593. Fyrir þvott á „moppum“ (gólfþvottastykkjum og þveglum) á tímabilinu apríl 1984 til ágúst 1986, oftöldum um 29.000 stk., samtals kr. 488.692. Þannig samtals kr. 3.142.637.

Ákærðu hafa með þessu unnið til refsingar samkvæmt 248. gr. almennra hegningarlaga.

Refsing ákærða, Gunnars Jónssonar, þykir vera hæfilega ákveðin fangelsi í 6 mánuði. Fullnustu 3 mánaða af refsingunni skal þó fresta, og fellur sá hluti hennar niður að liðnum 3 árum frá dómuppkvaðningu, haldi ákærði almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga, sbr. 4. gr. laga nr. 22, 1955.

Refsing ákærðu, Hrefnu Maríu Sigurðardóttur, þykir vera hæfilega ákveðin fangelsi í 6 mánuði. Fullnustu 3 mánaða af refsingunni skal þó fresta, og fellur sá hluti hennar niður að liðnum 3 árum frá dómuppkvaðningu, haldi ákærða almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga, sbr. 4. gr. laga nr. 22, 1955.

Dæma ber ákærðu til greiðslu alls sakarkostnaðar óskipt, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda þeirra, Páls Arnórs Pálssonar hæstaréttarlögmanns, sem ákveðast kr. 60.000.

Sigurður Hallur Stefánsson héraðsdómari kveður upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Ákærði, Gunnar Jónsson, sæti fangelsi sex mánuði. Fullnustu þriggja mánaða af refsingunni skal þó fresta og sá hluti hennar falla niður að liðnum þremur árum frá uppkvaðningu dóms þessa, enda haldi ákærði almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940, sbr. 4. gr. laga nr. 22, 1955.

Ákærða, Hrefna María Sigurðardóttir, sæti fangelsi sex mánuði. Fullnustu þriggja mánaða af refsingunni skal þó fresta og sá hluti hennar falla niður að liðnum þremur árum frá uppkvaðningu dóms þessa, enda haldi ákærða almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940, sbr. 4. gr. laga nr. 22, 1955.

Ákærðu greiði óskipt allan kostnað sakarinnar, þar með talin máls-

varnarlaun skipaðs verjanda þeirra, Páls Arnórs Pálssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 60.000.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.
